

Predstavljanje knjige:

Ljudevit Anton Maračić, *Franjevci konventualci u Istri (1559. – 1827.)*. Podnaslov: *Prema gradivu Arhiva Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevac konventualaca (1559. – 1827.)*, Posebna izdanja DAPA, sv. 41, Pazin: Državni arhiv u Pazinu – Hrvatska provincija sv. Jeronima franjevac konventualaca, Zagreb, 2016., 176 str.

Franjevac Ljudevit Maračić, nakon obnašanja mnogih važnih službi u svojoj redovničkoj zajednici – među inim, bio je i više godina pokrajinski poglavar svoje redovničke zajednice – u svojim zrelim godinama posvetio se proučavanju njezine povijesti. To čini na jedan, rekli bismo, povlašteni način. Naime, koristi priliku blizine arhivskih izvora te javnosti iznosi ono što se u njima nalazi.

Kao što upućuje podnaslov same knjige, u Arhivu Hrvatske pokrajine sv. Jeronima franjevac zajednice čuva se 20 svezaka rukopisnih knjiga. Prvih 12 svezaka nosi naslov »Acta Provinciae« i obuhvaćaju razdoblje od 1559. do 1827. godine. Ostalih osam svezaka različitoga su sadržaja i podrijetla, ali su iz istoga povijesnoga razdoblja i pripadaju povijesti navedene redovničke zajednice te se danas čuvaju također u njezinu Provincijskom povijesnom arhivu.

Prvi je plod proučavanja tih 20 rukopisnih svezaka u rujnu 2015. objavljeno dvoknjižje: *Provincijski povijesni arhiv. Arhivsko gradivo povijesnog dijela Provincijskog arhiva (1559. – 1827.)*, gdje je u prvom svesku donio: *Popis i opis materijala*, a u drugom svesku: *Izbor i obradu materijala*.¹

U tim je dvjema knjigama pisac javnosti predstavio ono što je doznao iz čitanja često teško čitljivih navedenih 20 rukopisnih knjiga, pisanih uglavnom latinskim jezikom, nešto talijanskim, a vrlo malo hrvatskim jezikom. U prvoj je knjizi to iščitavanje provedeno arhivističkim slijedom koji se poklapa s vremenskim slijedom jer pojedine su knjige složene upravo vremenskim slijedom. U drugoj je knjizi usustavio podatke koje je pročitao, tako da je u sedam zasebnih poglavlja objedinio sve vijesti (1.) o održanim skupštinama (kapitulima) i kongregacijama, (2.) sve vijesti o službenim pohodima (vizitacijama) pokrajinskog poglavara (provincijala), (3.) istaknuo je značajnije događaje iz života svoje redovničke zajednice u navedenom razdoblju, (4.) objedinio je vijesti koje se odnose na odgoj i obrazovanje, (5.) naveo je načine rješavanja poteškoća nastalih od strane pojedinih redovničkih članova i (6.) pokušaje redovničke obnove te je (7.) donio korisne popise svih pokrajinskih poglavara, tajnika, učitelja i nekih drugih službi iz navedenoga razdoblja.

¹ Ljudevit Anton MARAČIĆ, *Provincijski povijesni arhiv. Arhivsko gradivo povijesnog dijela Provincijskog arhiva (1559. – 1827.)*. Prvi svezak: *Popis i opis materijala*, Hrvatska provincija sv. Jeronima franjevac konventualaca – Veritas, Zagreb, 2015., 363 str.; isto, Drugi svezak: *Izbor i obrada materijala*, isto, 232 str. Prikaz tog dvoknjižja vidi: Stjepan RAZUM, »Koristno iščitavanje za druge. Pn: Prikaz dvoknjižja: MARAČIĆ, Ljudevit Anton. 'Provincijski povijesni arhiv. Arhivsko gradivo povijesnog dijela provincijskog arhiva (1559. – 1827.)'. 'Prvi svezak: Popis i opis materijala'. — 'Drugi svezak: Izbor i obrada materijala'. Izd. Hrvatska provincija sv. Jeronima franjevac konventualaca – Veritas. Zagreb, rujna 2015., 363 i 232 stranice«, u: Marulić: hrvatska književna revija, br. 5 (266), god. 48 (2015.), Zagreb, rujna-listopad 2015., str. 98–100.

Navedena redovnička zajednica, koja je pravni sljednik Dalmatinske pokrajine sv. Jeronima, ima puno starije korijene od 1559. godine, kada započinje najstarija od navedenih rukopisnih knjiga. Tko želi proučavati to starije razdoblje, morat će posegnuti za nekim drugim izvorima koji se čuvaju u rimskim i drugim talijanskim arhivima, a za ovo razdoblje od sredine 16. stoljeća do pred kraj prve polovice 19. stoljeća, ovih 20 svezaka predstavlja prvorazredan izvor za poznavanje života te značajne hrvatske redovničke zajednice, koja u Zagrebu ima sjedište kod crkve sv. Antuna Padovanskoga na Svetom Duhu.

Knjiga koju danas predstavljamo, *Franjevci konventualci u Istri (1559. – 1827.)*, objavljena zaslugom Državnog arhiva u Pazinu, a uz pomoć Hrvatske pokrajine sv. Jeronima franjevac zajednice, ove, 2016., godine predstavlja piščev izbor gradiva iz navedenih dviju knjiga, koje se odnosi na područje Istre. Kriterij izbora gradiva jest, očito, zemljopisna pripadnost. Naime, Pokrajina sv. Jeronima u navedenom razdoblju bila je sastavljena od četiriju čuvarnica (kustodija): Albanska ili Epirska, Zadarska, Rapska i Istarska. Istarsku čuvarnicu sačinjavali su sljedeći samostani: Trst s Grinjanom, Milje, Izola, Kopar, Piran, Poreč i Pula uz zapadnu obalu te Buzet, Gradina i Vodnjan u unutrašnjosti, a samostan u Labinu pravno je pripadao Rapskoj čuvarnici, ali je zbog zemljopisne pripadnosti i on uzet u obzir u ovoj knjizi.

Ova treća piščeva knjiga koja donosi izabrano gradivo o Istri, ima istu strukturu i donosi iste podatke koji su već objavljeni u navedenim knjigama, ali samo one podatke koji se odnose na Istru, odnosno na istarske samostane franjevac zajednice. U prvom dijelu knjige objavljeno je gradivo iz prvih 12 svezaka rukopisnih knjiga naslova »Acta Provinciae«, a u drugom dijelu samo prva tri sveska druge skupine u kojoj je ukupno osam svezaka, zato što se korisni podatci za područje Istre nalaze samo u tim prvim trima svescima. Nije jasno zašto u tom dijelu nije predstavljen i 19. svezak, koji se odnosi na samostan u Kopru. Pretpostavljam da je razlog u tome što Kopar nije dio hrvatske Istre. U trećem dijelu knjige pisac ponovno donosi korisne popise svih pokrajinskih poglavara i tajnika, ali i svih skupština (kapitula) i kongregacija iz navedenoga razdoblja, ali u tim popisima posebno ističe imena Istrana i nazive istarskih mjesta.

Novost ove knjige, s obzirom na već objavljeno dvoknjižje, jest u tome što su podatci o istarskim samostanima sada izvučeni iz mnoštva drugih podataka i objedinjeni. Sam je tekst u ovoj knjizi hrvatskiji nego u navedenom dvoknjižju. Naime, u navedenom dvoknjižju isprepliću se hrvatski i latinski dijelovi rečenica, dok u ovoj trećoj knjizi u osnovnom tekstu prevladava hrvatski jezik (premda još uvijek ima i latinskog teksta), a velik je broj izvornih latinskih navoda donesen u bilješkama. Uvodni tekst pod naslovom »Uvodne naznake« donekle je prilagođen ovoj trećoj knjizi arhivskih izvora, iz čega čitatelj može saznati okolnosti nastanka izvornih rukopisnih knjiga, kao i pisanja ove objavljene knjige.

Knjiga koju predstavljamo vrijedan je doprinos poznavanju povijesti našega najvećega hrvatskoga poluotoka – Istre, za što treba iskreno zahvaliti njezinu autoru, kao i nakladniku koji je prepoznao njezinu vrijednost.

Hvala na pozornosti!

Stjepan Razum